

Daniel Solberg

Betydningen av sosial tilhørighet på Lademoen

En kvalitativ studie av områdesatsingen på Lademoen i Trondheim med sosial tilhørighet som innfallsvinkel

Bacheloroppgave i Geografi
Veileder: Hilde Nymoen Rørtveit
Mai 2023

Daniel Solberg

Betydningen av sosial tilhørighet på Lademoen

En kvalitativ studie av områdesatsingen på
Lademoen i Trondheim med sosial tilhørighet som
innfallsvinkel

Bacheloroppgave i Geografi
Veileder: Hilde Nymoen Rørtveit
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for geografi

Kunnskap for en bedre verden

Møteplassen mellom Østersunds gate og Ulstadløkkveien på Lademoen (foto: Daniel Solberg).

Sammendrag

Denne bacheloroppgaven tar for seg betydningen av sosial tilhørighet blant beboere og bydelsaktører på Lademoen i Trondheim og om hvorvidt sosial tilhørighet kan bedre levekårene i dette området. Dette som et bidrag i områdesatsingen på Lademoen, som ble initiert i 2021 og skal vare i en tiårsperiode. Gjennom intervjuer med beboere og bydelsaktører viser forskningen at sosial tilhørighet hos den enkelte er en strategisk og subjektiv opplevelse og at en bedring av sosial kapital kan styrke beboernes handlingsrom til sosial interaksjon, og i forlengelsen av dette økt trygghet og trivsel.

Abstract

This bachelor's thesis examines the importance of social belonging among residents and neighborhood actors at Lademoen in Trondheim, Norway and whether social belonging can improve living conditions in this area. This as a contribution to the urban regeneration project at Lademoen, which was initiated in 2021 and will continue over a ten-year period. Through interviews with residents and neighborhood actors, the research shows that social belonging for individuals is a strategic and subjective experience and that an improvement in social capital can strengthen the residents' capabilities for social interaction, as well as increased security and well-being.

Innhold

1 Innledning	1
1.1 Bakgrunn og problemstillinger	1
1.2 Presiseringer og avgrensninger	4
1.3 Oppgavestruktur	4
2 Teoretisk rammeverk	5
2.1 Stedsbegrepet	5
2.1.1 Stedstilhørighet og identitet	5
2.2 Sammenbindende fellesskap og <i>community</i>	6
2.3 Diskursiv refleksivitet og valgt tilhørighet	7
2.4 Medvirkning og sosialt samhold som planverktøy	8
3 Forskningsprosessen	10
3.1 Valg av metode	10
3.2 Intervju	10
3.2.1 Rekruttering	10
3.2.2 Gjennomføring	11
3.2.3 Analyseprosessen	12
3.3 Tekstanalyse	13
4 Empiri	14
4.1 Bydelsaktører	14
4.1.1 Arenaer for sosial interaksjon	14
4.1.2 Inkluderende og meningsfulle fellesskap	16
4.1.3 «En blanda by blir en god by»	19
4.2 Beboere	20
4.2.1 Parken og mellommenneskelige interaksjoner	21
4.2.2 Tilhørighet og midlertidighet	21
5 Diskusjon	23
5.1 Opplevd tilhørighet: sosial tilhørighet på individ-nivå	23
5.2 Individ møter fellesskap: sosial tilhørighet i kollektive prosesser	24
5.3 Økt sosial tilhørighet gir bedre levekår?	27
6 Konklusjon	28
Referanser	29

Figurer

Figur 1. Berørte områder i områdesatsingen på Lademoen (Kjølle, Loe, Semundseth, Røe & Bruteig, 2022). [Beskjært versjon av opprinnelig illustrasjon].....	2
Figur 2. Oversikt over informanter.....	11

Vedlegg

Vedlegg 1. Intervjuguide, bydelsaktører.....	31
Vedlegg 2. Intervjuguide, beboere.....	32
Vedlegg 3. Informasjonsskriv og samtykkeerklæring.....	34

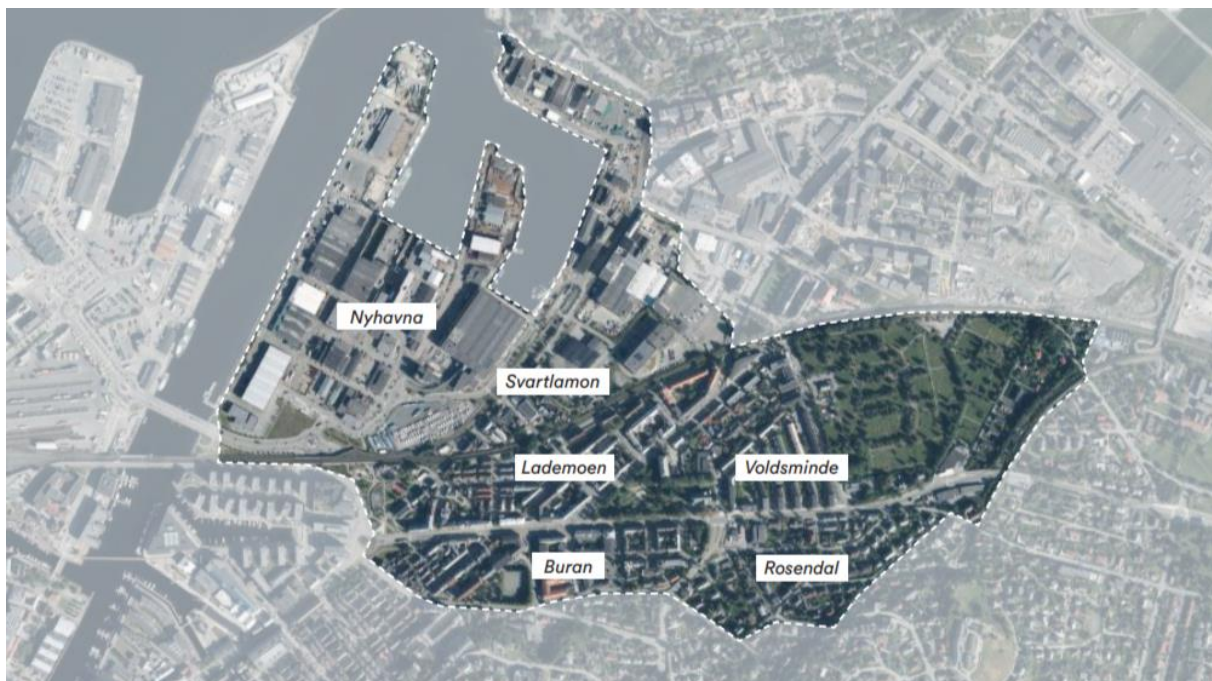
1 Innledning

1.1 Bakgrunn og problemstillinger

Da jeg flyttet til Trondheim sommeren 2020 gjorde tilfeldigheter til at jeg endte opp med å bo i et kollektiv på Buran. Allerede etter kort tid fikk jeg et bilde av bydelen Lademoen som en spennende og utadvendt bydel, men med visse utfordringer. Jeg fikk høre historier om sprøytespisser i La'moparken, og deler av område virket slitent. Siden flyttet jeg vekk fra bydelen, men hell i uhell gjorde at jeg på senhøsten 2022 måtte se meg om etter et nytt bosted, og vendte da tilbake til mitt gamle nabolag på Lademoen. I samme periode var jeg i gang med planlegging av bacheloroppgaven, og det var slik tankene gikk i retning områdesatsingen på Lademoen. Jeg oppdaget da at undergangen i Innherredsveien mellom Buran og Lademoen hadde fått belysning, noe som ikke var tilfellet da jeg bodde der for to år siden. Det har hjulpet å si ifra, tenkte jeg. Men med det ryktet området har, kan noe så enkelt som en belyst undergang gjøre at man føler seg mer trygg, mer tilpass og mer hjemme? Mannen i pariserlue ser jeg fortsatt gatelangs, slik som jeg gjorde i 2020. Mer omfattende, underliggende strukturer må ligge til grunn for at også han ikke flytter fra bydelen sin.

Områdesatsing som fenomen er en offentlig initiert forbedring av bolig- og byområder samt sosiale kår. Metoden, som også kalles områdeløft, involverer beboere og lokale aktører og innebærer slik en tverrsektoriell arbeidsdynamikk (Ruud, 2012). Områdesatsinger er en internasjonalt anerkjent arbeidsmetodikk og er mye omtalt i litteraturen. Selv om en slik type intervensjon ofte har positiv innvirkning på bomiljø, er det en bakside at særlig vanskeligstilte grupper ofte faller utenfor. Dette fordi en grunnleggende strukturell endring i områdets karakter ofte gjør området attraktivt for en mer kjøpesterk gruppe, noe som kan føre til gentrifisering (Ruud, 2012). I Stortingsmelding 18 fra kommunal- og distriktsdepartementet fra 2017 blir områdesatsinger trukket frem som et viktig verktøy for å nå nasjonale mål om gode, inkluderende og sosialt bærekraftige lokalsamfunn. Her legges det særlig vekt på at innovative arbeidsmetoder og bedre samordninger mellom stat og kommune utviklet gjennom områdesatsinger, kan gi viktige læringspunkter for utarbeiding av ny statlig politikk (Kommunal- og distriktsdepartementet, 2017).

Områdesatsingen på Lademoen, «La' mosatsinga», ble initiert av Trondheim kommune våren 2021 og omfatter strøkene Lademoen, Svartlamon, Buran, Voldsminde, Rosendal og nedre del av Nyhavna, øst for Trondheim sentrum (se figur 1). For enkelthets skyld, om ikke annet er spesifisert, vil jeg heretter omtale alle disse områdene under navnet «Lademoen». Byfornyelsesprogrammet skal sammen med områdesatsingen på Tempe-Sorgenfri vare i en ti-årsperiode frem til 2031. Satsingen er derfor fortsatt i en startfase, men kontakt er opprettet mellom kommunen og lokalbefolkningen gjennom møteplattformen «La' mosnakk», som arrangeres med jevne mellomrom. Dessuten åpnet Buran bibliotek i september 2022, og idrettsområdet Buranbanen er under renovering og planlegges nyåpnet sommeren 2023. Også Strandveiparken planlegges oppgradert. I tillegg er kommunen i gang med opprustning av Innherredsveien mellom rundkjøringen ved Solsiden og Saxenborg Allé, som skal bli miljøgate.

Figur 1. Berørte områder i områdesatsingen på Lademoen (Kjølle, Loe, Semundseth, Røe & Bruteig, 2022).

Lademoen preges av høy inn- og utflytningsrate, noe som er krevende for å styrke gode relasjoner, sosiale nettverk og utvikling av nærmiljøet (Kjølle et al., 2022). I tillegg preges bydelen av en høy andel innvandrere og aleneboende, sammenlignet med byen ellers. Videre har Lademoen en høy andel leieboliger; andelen selveierboliger er nær halvparten av bygjennomsnittet. 10,1% av leieboligene er kommunalt eid. I byen ellers er det samme tallet

3,8%, altså er en stor andel av utleieboligene på Lademoen eid av kommunen. Der på Lademoen hvor opphopningen av slike boliger er særlig stor, planlegger kommunen en fortykning av disse (Kjølle et al., 2022).

I 2022 ble det gjennomført en sosiokulturell stedsanalyse av Lademoen. Her kommer det frem at innbyggere på Lademoen føler seg mindre trygg i nærområdet sitt enn innbyggere i resten av byen, noe som kan ses i sammenheng med graden av trivsel, som også er lavere på Lademoen. Dette kan delvis skyldes at antallet anmeldte lovbrudd er høy i bydelen, særlig når det gjelder vold (Kjølle et al., 2022). Likevel har Lademoen noen særegenheter som settes pris på blant innbyggere, for eksempel områdets mangfoldige karakter. Innbyggerne ønsker seg dog flere møteplasser på tvers av samfunnsgrupper, og peker i tillegg på at integrering av flyktninger ikke bør skje i områder med rusutfordringer, noe som preger Lademoen. I en digital undersøkelse gjennomført våren 2022 svarte en høy andel at geografisk plassering var et hovedargument for valg av Lademoen som bosted. 63% svarte at de opplevde Lademoen som et attraktivt eller delvis attraktivt bosted, men bare 12% svarte at de opplever en sterk tilknytning til stedet. Flere svarte at dette skyldtes at de ikke kjente til naboene sine, som kan settes i sammenheng med den høye inn- og utflytningsraten (Kjølle et al., 2022). Summert kan man si at Lademoen oppleves som noe bedre enn sitt omdømme, men at visse utfordringer må jobbes med, blant annet trivsel og tilhørighet.

I denne oppgaven vil jeg undersøke betydningen av sosiale strukturer som bidrar til gode fellesskap og en følelse av tilknytning til nabolaget. I den forbindelse har jeg ved flere anledninger vært i tvil om hvilket begrep som best omfavner «limet» mellom innbyggere, og mellom innbyggere og sted. Fellesskapsfølelse? Sosialt samhold? Integrering? Til slutt endte jeg på sosial tilhørighet, et begrep jeg mener favner både det sosiale aspektet og det romlige aspektet ved det å ha et godt forhold til nabolaget sitt. Mine problemstillinger lyder derfor som følger:

- *Hvilken betydning har sosial tilhørighet for beboere på Lademoen?*
- *Hvordan forholder ulike bydelsaktører i området seg til sosial tilhørighet?*
- *Kan større sosial tilhørighet være svaret på noen av levekårsutfordringene på Lademoen?*

1.2 Presiseringer og avgrensninger

I denne oppgaven forstås «beboere» og «bydelsaktører» som adskilt. Med beboere menes innbyggere som privatpersoner. Med bydelsaktører menes de organisasjoner, institusjoner, initiativ o.l. som virker i nabolaget. Beboere som privatpersoner kan også forstås som aktører, men i denne sammenhengen er altså disse funksjonene skilt fra hverandre.

For innhenting av forskningsdata har jeg intervjuet fire bydelsaktører: Svartlamon boligstiftelse, Buran bibliotek, Bakklandet og Lademoen menighet og Trondheim byplankontor, samt to beboere på Lademoen: to kvinnelige studenter i 20-årene. Se kapittel 3 for redegjørelse av metode.

1.3 Oppgavestruktur

Innledningsvis har jeg introdusert tema, kontekst og presentert problemstilling. Deretter vil jeg gi en teoretisk gjennomgang av perspektiver på tilhørighet samt medvirkning og sosialt samhold som planverktøy. Videre vil jeg forklare litt om forskningsprosessen, før jeg presenterer informantenes fortellinger, drøfter dette og konkluderer oppgaven.

2 Teoretisk rammeverk

2.1 Stedsbegrepet

I tråd med geografisk forskningstradisjon er problemstillingen menneske-sted førende for denne oppgaven. Et naturlig utgangspunkt vil dermed være å se på stedsbegrepet, som også ligger til grunn for flere av de andre begrepene jeg vil se på i dette kapittelet.

Stedsbegrepet er mye debattert. I 1987 identifiserte geografen Agnew tre dimensjoner ved steder: lokalisering, *sense of place* og *locale* (Aure, Berg, Cruickshank & Dale, 2015). Førstnevnte handler om sted som geografisk avgrenset område. Med *sense of place* menes de følelser som er knyttet til sted og som gir det mening. *Locale* viser til at steder utgjør kontekster for sosial aktivitet. Nyere stedsteori, som den av geografen Bærenholdt, viderefører mange av de samme tankene, men i ny drakt. Bærenholdt presenterte i 2007 en forståelse av steder basert på fem dimensjoner: 1) sted som fysisk miljø, altså en romlig og avgrenset dimensjon; 2) kroppslig sted, altså vår fysiske tilstedeværelse og væremåte; 3) sted som sosialitet, altså den atmosfæren som skapes i møtet mellom og tilstedeværelsen av mennesker; 4) sted som erindring, altså tidligere stedsopplevelser som mennesker måtte ha og som virker formgivende; og 5) stedsimages, altså hvordan steder fremstilles (Aure et al., 2015). Med dette presenteres en forståelse av hva sted er, så vel som hvordan steder skapes samt hvordan man kan ta del i det. Steder blir altså til i krysningspunktet mellom rom og menneskelig tilstedeværelse og aktivitet, og er et dynamisk fenomen (Aure et al., 2015).

2.1.1 Stedstilhorighet og identitet

Å forstå steder er ikke bare en innfallsvinkel på å forstå vår fysiske verden, men som poengtert av geografen Cesswell innebærer det også en flersidig forståelse av sammenkomsten av meningsproduksjon og maktforhold mellom sosiale grupper (Aure et al., 2015). For hva er det som skiller et sted som *place* fra et hvilket som helst *space*? Barndomsgata, med alle våre følelsesmessige bånd og tilknytninger, vil sannsynligvis representere noe annet enn et nylig etablert bosted. Og her kommer jeg til et vesentlig poeng i min diskusjon rundt stedsbegrepet: i det vi knytter oss til steder, formes også vår selvforståelse og identitet. Sammenhengene mellom sted og identitetsutvikling er altså sterk, og det kan argumenteres for at mennesker

knytter seg til steder som underbygger individuelle prosjekter, hensikter og selvforståelse (Vestby, 2019). I forlengelsen av dette kan man trekke fram en forståelse av geografen Tuan, som kobler identitet til en følelse av hjem. Våre gjentatte praksiser, stedsbruk og sansemessige opplevelser ligger til grunn for våre emosjonelle bånd og stedstiltrekninger, og slik kan steder ses på som en utvidelse av vår personlighet (Vestby, 2019).

2.2 Sammenbindende fellesskap og *community*

Mennesker knytter seg altså til steder på individuelle og personlige plan, men som jeg skal se på i det følgende, kan personlig tilknytning også ses i sammenheng med kollektiv prosesser. Her vil jeg trekke fram psykologen og psykiateren Bowlby, som argumenterer for at evne til tilknytning er gitt en grunnleggende tilknytning i barndommen mellom mor og barn. Videre argumenterer statsviteren Putnam for at tilknytning i nære fellesskap basert på likhet og trygghet er en forutsetning for å knytte seg til og oppleve tillit i større fellesskap, også i fellesskap med ulike verdier og store forskjeller (Ihle, 2022). Dette konseptualiseres i begrepet sammenbindende sosial kapital, hvor sosiale bånd, nettverk og reproduktive normer skaper forutsigbarhet, tillit og en type gjensidighet mellom samfunn og individ. Putnam forklarer dette som en type sosiologisk «superlim» (Ihle, 2022). I norsk sammenheng forstås dette ofte som deltakelse i sivilsamfunnet, som spiller en viktig rolle i sosialisering av normer og verdier, for eksempel gjennom å fungere i en organisasjon. Her kan det å hevde noen felles verdier virke «skolerende» i et større demokrati, samt at et slikt sammenbindende fellesskap også skaper tilhørighet til demokratiet. Forskere mener at det er nettopp denne sterke fellesskapsfølelsen og høye nivået av sosial kapital i skandinaviske land som gjør at disse klarer å hevde seg internasjonalt, for eksempel økonomisk, men også på andre områder som kriminalitet og sosiale problemer. Det pekes på at organiseringen av norske kommuner basert på politisk deltakelse og frivillighet, er en ramme rundt sosial kapital i Norge (Ihle, 2022).

Sammenbindende sosial kapital og fellesskap nevnes ofte i samme vending som begrepet *community*. På norsk kan dette oversettes til *lokalsamfunn*. Dette er dog ikke en tilstrekkelig oversettelse, da det engelske begrepet rommer mer enn det norske. Community-begrepet kan defineres som en gruppe mennesker med delte kulturer, verdier eller interesser, på et lokalt, regionalt eller internasjonalt nivå, og som produseres kontinuerlig gjennom sosiale praksiser (Jonas, McCann & Thomas, 2015). I dette ligger forestillinger om solidaritet, anerkjennelse,

kollektiv identitet og tilhørighet (Ihle, 2022). Sosiologen Baumann forstår *community* som et varmt og koselig sted hvor folk opplever tillit og trygghet og hjelper hverandre. Dette har vært et utgangspunkt når mange forskere har spurt seg selv hvorfor folk ikke lenger deltar i lokalsamfunnet sitt i like stor grad som før, som sammen med en svekking av sosial kapital er en stadig økende tendens globalt (Ihle, 2022). Statsviteren Hall og sosiologen Lamont ser dette i lys av nyliberalistisk utvikling, hvor en prioritering av individuelt entreprenørskap går på bekostning av tilhørighet i de sammenbindende fellesskapene. Markedsatferd drar fokuset vekk fra vektlegging av sosiale normer i fellesskapet. Når individ møter marked og fokuset legges på en selv og egne valg, minker betydningen av fellesskapet, og den sosiale tilliten, beskyttelsen og tryggheten svekkes (Ihle, 2022).

2.3 Diskursiv refleksivitet og valgt tilhørighet

Oldrup (2014) forstår boligområder som arenaer for kulturell kompetanse og sosial posisjonering. For å forstå forholdet mellom sosial differensiering (dvs. sosial posisjonering basert på biografi) og boligområder, pekes det på begrepene diskursiv refleksivitet og valgt tilhørighet. I disse perspektivene grunner bostedsvalg i et samsvar mellom *habitus* og *field*, dvs. et samsvar mellom menneskers personlige vaner og væremåte, og sosial kontekst. Når denne overenstemmelsen ikke er til stede, vil mennesker flytte på seg, både sosialt og romlig (Oldrup, 2014). Dette gjelder alle de ulike områdene vi ferdes i gjennom dagliglivet, og som i stadig større grad separeres fra hverandre. Også her legges en nyliberalistisk utvikling til grunn, som gjør at disse områdene blir gjenstand for strategisk tilnærming og diskursiv bevissthet, såkalt *diskursiv refleksivitet*. Våre bostedsområder er ikke lenger tilfeldige steder som bare skal gi «et tak over hodet», men er en refleksjon av de tanker vi har om oss selv. I den sammenheng pekes det på begrepet *valgt tilhørighet*, som kan defineres som en sosialt konstruert, iboende prosess hvor mennesker vurderer et sted basert på egen sosial posisjonering og posisjonering i tidligere sammenhenger (Oldrup, 2014). Mennesker knytter sin biografi til sine valgte bosteder ved å rettferdiggjøre at deres bostedsvalg passer deres *sense of self*. På samme måte som Cresswell argumenterer for at mennesker knytter seg til steder som underbygger egne hensikter og selvforståelse, forståes tilhørighet her som basert på harmoni mellom bosted og biografi (Oldrup, 2014).

Sosiologen Savage peker særlig på estetiske trekk som fremtredende i et valgt tilhørighetsperspektiv, hvor han argumenterer for at når beboere begeistres av det fysiske landskapet i nabolaget, gjør de dette basert på en rekke referansepunkt og sammenligninger med tidligere erfaringer. Et visuelt attraktivt landskap viser seg i enkelte tilfeller mer viktig enn sosiale faktorer. I tillegg trekker han fram etiske trekk, som inkluderer det å velge å knytte sin identitet til et spesifikt sted. Når man flytter til et område uten tidligere tilknytninger eller erfaringer, verken spesifikt eller gjennom *sense of self*, kan man gjennom å velge å knytte seg til området, likevel føle en tiltrekning (Oldrup, 2014).

2.4 Medvirkning og sosialt samhold som planverktøy

Områdesatsinger som verktøy for å bedre sosiale kår bygger i stor grad på innbyggermedvirkning og lokalt engasjement (Ruud, 2012). Medvirkning som planverktøy er derfor en sentral del av slike prosjekt, og er dessuten et lovfestet krav i planprosesser gjennom plan- og bygningsloven. Medvirkning har som mål å finne bedre løsninger og øke innbyggernes eierskap til steder, som inkluderer det å styrke opplevelsen av fellesskap (Ringholm & Hanssen, 2018). Metoden baserer seg på to argumenter, kunnskapsargumentet og demokratiargumentet, som viser til at borgere er en kilde til mye relevant kunnskap i planprosesser, og at borgere som en berørt part har rett til å bli hørt og at dette har betydning for beslutninger som tas, samt legitimiteten til plansystemet (Ringholm & Hanssen, 2018). Medvirkningsformer er i konstant utvikling, da det gjelder å finne best mulige løsninger i de enkelte tilfeller. Innbyggermedvirkning skal oppleves meningsfullt og inkluderende og betinger derfor en skreddersydd tilnærming med en vurdering av form, deltakersammensetning og gjennomføring (Ringholm & Hanssen, 2018).

Et mål i områdesatsinger er altså å styrke fellesskapsfølelsen. Dette kan også forstås som sosialt samhold, som kan defineres som en indre sammenbinding av sosiale systemer. På et nabolagsnivå kan samhold måles gjennom felles verdier og normer blant innbyggere, en viss grad av sosial kontroll, sosiale nettverk, gjensidig tillit mellom innbyggere og en villighet til kollektiv samhandling i problemløsning (Bolt, van Bergeijk & van Kempen, 2008). I noen tilfeller hevdes det at sosial samhörighet fungerer nedenfra og opp; samhörighet på et nedre nivå, som i et lokalsamfunn, resulterer i samhörighet på høyere nivå, for eksempel regionalt eller nasjonalt. Andre mener at sterkt sosialt samhold på lokale nivå kan virke negativt på sosialt samhold på

høyere nivå (Bolt et al., 2008). Bolt et al. (2008) argumenterer for nabolagsfasiliteter (arenaer for sosial interaksjon) som en viktig funksjon i målet om sosialt samhold og tilhørighet. En bedring av slike fasiliteter vil trekke nye beboere til området, øke levedyktigheten, sosial interaksjon og sosioøkonomisk handlingsrom. I forlengelsen av Savage sin argumentasjon om at valgt tilhørighet ofte kommer an på det fysiske landskapet, kan slike sosiale arenaer, enten det er lekeplasser eller nabolagsorganisasjoner, være viktig for å bedre de sosiale kårerne i områdene, så vel som den fysiske tilstanden.

Bolt et al. (2008) trekker fram to hovedvariabler for å måle sosialt samhold – sosial tilhørighet og sosiale nettverk. Sosial tilhørighet forsås her som graden av opplevd *sense of community*, eller en følelse av fellesskap. Dette beror blant annet på tilstrekkelig tilgang på informasjon fra de hverdagslige interaksjonene i nabolaget, som gjør at man kan gjenkjenne og kategorisere sine naboer. Dette henger tett sammen med den andre variabelen, sosiale nettverk, som handler om graden av kontakt mellom innbyggere. Sosiale nettverk forstås her som et dypere nivå av sosial interaksjon, enn en tilstrekkelig kontakt for opplevd tilhørighet. Sosiale nettverk er ansett som viktig både på et individ-nivå og et samfunns-nivå. Det vises til at mennesker foretrekker å samhandle med mennesker som er på et noen lunde samme sosioøkonomisk nivå som seg selv, og at sosiale nettverk derfor ofte består av mennesker som identifiserer seg med hverandre gjennom sine sosiale posisjoner (Bolt et al., 2008).

At innbyggermedvirkning kan føre til større sosialt samhold er en relativt ny idé, men forskning peker på at engasjement i nabolagsorganisasjoner kan bidra til økt nabolagstilknytning. Det kan derfor tenkes at det å engasjere seg i lokal styring kan bidra til større sosial tilhørighet og styrke sosiale nettverk (Bolt et al., 2008). I den sammenheng forstås sosiale arenaer som en viktig infrastruktur for sosialt engasjement. Det er dog viktig å understreke at forståelsen av nabolagsfasiliteter som verktøy mot sosialt samhold legger til grunn en forståelse om at mennesker i størst grad knytter seg til mennesker av samme sosioøkonomisk bakgrunn, og at forbedrede nabolagsfasiliteter i seg selv derfor ikke er et godt nok argument for integrering på tvers av grupper (Bolt et al., 2008).

3 Forskningsprosessen

3.1 Valg av metode

Valg av metode gjøres gjerne etter en vurdering av tilgjengelig forskningsmateriale og kjennskap til forskningsfeltet (Thagaard, 2018). I mitt tilfelle kjente jeg relativt godt til forskningsstedet Lademoen, og allerede før prosjektets start hadde jeg en idé om aktuelle forskningsemner i områdesatsingen som kunne studeres. Etter diskusjon med veileder kom jeg fram til at det var hensiktsmessig å bruke intervju som metode for innhenting av forskningsmateriale. I mitt tilfelle ville intervju bidra til et grundigere dykk i aktører og innbyggers meninger og synspunkter enn det som hadde vært mulig i en analyse av debattinnlegg, for eksempel. I tillegg har jeg brukt tekstanalyse i gjennomgangen av en rapport. I det følgende vil jeg gi en kort gjennomgang av forskningsprosessen.

3.2 Intervju

Intervju er muligens den mest brukte metoden innen kvalitativ forskning, og er godt egnet for å belyse personers synspunkter, erfaringer og selvforståelse. Intervju fører ofte til et grundigere og mer dyptgående datamateriale enn det som kommer fram i andre typer kvalitative forskningsmetoder (Thagaard, 2018).

3.2.1 Rekruttering

Prosessen rundt et intervju starter gjerne med å rekruttere informantene, og her er det mange måter å gå fram. Da jeg har intervjuet både organisasjoner og privatpersoner, til sammen seks informanter (se figur 2), har det vært naturlig å ha to ulike innfallsvinkler på kontaktopprettelse. Ved henvendelse til organisasjoner, har jeg benyttet e-post. Ved henvendelse til privatpersoner har jeg benyttet mindre formelle kontaktkanaler, blant annet Facebook Messenger. Da jeg selv bor på Lademoen, har det vært naturlig å også ta kontakt ved å ringe på dører i bygningen min. I mine beboerintervjuer har jeg bevisst valgt å kun rekruttere studenter for å gå i dybden på denne gruppens syn og perspektiver på sosial tilhørighet. Innledningsvis ble det pekt på at Lademoen preges av en høy inn- og utflyttingsrate, og at dette gjør det krevende å styrke nabolagets sosiale forhold. Da det kan tenkes at studenter flytter oftere enn andre grupper, vil

det være en fordel å fokusere på slike grupper. Jeg har dermed bevisst valgt å se bort ifra prinsipper om representativt utvalg, selv om et bredere utvalg ville ha ført til en mer omfattende forståelse av beboeres perspektiver. I tillegg kjente jeg en av beboerinformantene fra før. Denne situasjonen og mulige utfordringer har jeg på forhånd avklart med informanten og hatt en bevisst tilnærming til. Da intervjuene ikke omhandlet særlig sensitive tema, ser jeg ingen øvrig grunn til at dette har hatt innvirkning på intervjusituasjonen eller analysering av datamateriale. Ellers har beboernes navn blitt anonymisert, dette for å ivareta personvern hensyn.

Informanter	Metode	Dato
Svartlamon boligstiftelse	intervju	8.3.2023
Buran bibliotek	intervju	27.3.2023
Lademoen- og Bakklandet menighet	intervju	14.4.2023
Trondheim byplankontor	intervju	24.4.2023
«Stine», beboer på Lademoen	intervju	18.4.2023
«Lisa», beboer på Lademoen	intervju	27.4.2023

Figur 2. Oversikt over informanter.

3.2.2 Gjennomføring

Intervjuene ble gjennomført fysisk i mars og april 2023 og fulgte en intervjuguide, en skisse med spørsmål utarbeidet på forhånd av forskeren. For et best mulig sammenligningsgrunnlag har jeg valgt å bruke én intervjuguide (med modifikasjoner) i alle bydelsaktørintervjuene, og én intervjuguide i alle beboerintervjuene (se henholdsvis vedlegg 1 og 2). Videre er kvaliteten på intervjuet avhengig av hvordan informantene opplever situasjonen; en trygg atmosfære gir rom for å uttale seg fritt. Her er det flere metoder man kan bruke for å bygge tillit, blant annet øyekontakt, prober (bekreftende uttrykk som «ja», «aha» eller et nikk), eller en oppbygging av intervjuet med innledende og spesifikke spørsmål (Thagaard, 2018). I mine intervjuer benyttet jeg alle disse grepene, noe som førte til fine samtaler hvor jeg oppfattet at informantene svarte ærlig og fritt.

Under intervjuene benyttet jeg lydopptak som jeg så har transkribert. Fordelen ved dette er at man kan vie større oppmerksomhet til samtalen, enn å notere hva som blir sagt underveis. Ulempen er at mye viktig informasjon kan gå tapt i transkripsjonen, for eksempel toneleie og ironi (Thagaard, 2018). Dette har jeg til en viss grad håndtert ved å notere informantens fremtoning. Lydopptak og transkripsjon har blitt lagret på forsvarlig vis og ble slettet ved prosjektets slutt. I tråd med etiske retningslinjer har informantene fått mulighet til å godkjenne deltakelse i forskningsprosjektet og bruk av lydopptak ved signering av samtykkeerklæring, samt mottatt informasjonsskriv om prosjektet med både min egen og veilederens kontaktinformasjon (se vedlegg 3). I samme skriv kommer det tydelig frem at informanten er berettiget til å trekke seg fra prosjektet så lenge det pågår og at all vedrørende forskningsdata i så fall slettes.

3.2.3 Analyseprosessen

Analyseprosessen består av å bearbeide og organisere datamaterialet på en slik måte at man lettere kan hente mening og dra konklusjoner (Flowerdew & Martin, 2005). I min analyse benyttet jeg blant annet ulike leseteknikker, for eksempel nærlesing og skumlesing, for å identifisere gjentakende tema i intervjuene. Analyse materialet har til tider blitt lagt vekk, for så å tas opp igjen, noe som gjorde at jeg stadig oppdaget nye perspektiver og unngikk å lese meg «blind». En annen metode jeg benyttet meg av, var å notere tanker og ideer som dukket opp underveis i gjennomlesingen av datamaterialet. Dette gjorde at jeg kunne gå gjennom materialet flere ganger uten å miste tankerekken, og var et fint utgangspunkt for å starte skriveprosessen.

Ellers er det viktig å forholde seg åpen, men samtidig kritisk til kildematerialet. Informantenes utsagn og egenopplevelser skal ikke bagatelliseres, ei heller benyttes helt ukritisk (Flowerdew & Martin, 2005). Jeg gikk inn i intervjuprosessen med det utgangspunkt at informantene kunne ha ulike versjoner av samme fortelling, med en viss fare for vinkling i egen favør. For eksempel, selv om de fleste aktører er enige i at visse problemer er til stede på Lademoen, kan aktørene ha ulike syn på hvordan disse har oppstått og hvilke løsninger som må settes i verk. Hvis noen av aktørene har vært medvirkende i levekårsutfordringene på Lademoen, må man anta at de vil prøve å nedtone denne fortellingen. Min oppgave som forsker har derfor vært å tenke over hvilke ulike roller og motiver informantene kan ha, og hvordan dette kan virke utslagsgivende på mening og fortolkning av informantenes utsagn (Flowerdew & Martin, 2005).

3.3 Tekstanalyse

Da oppgavens kontekst er det kommunale tiltaket områdesatsingen på Lademoen, har det vært naturlig å benytte tekstanalyse for å få en forståelse av foreliggende rapporter, kontekstualisere oppgaven og identifisere hvilke utfordringer områdesatsingen står overfor. En tekstanalyse handler i stor grad om å fortolke meningsinnhold og virkemidler (Thagaard, 2018). Min innfallsvinkel på en slik meningsanalyse har vært å notere viktige poeng. I tillegg har jeg notert meg enkelte ord eller begrep som har blitt gjentatt flere ganger, for så å benytte en søkefunksjon for å få et bilde av hvor omfattende bruken av dette ordet er, og i hvilken kontekst det blir brukt. Dette har fungert greit, og gitt meg en fin oversikt over budskap og mening. Ellers innebærer tekstanalyse en vurdering av kildens relevans, autentisitet og troverdighet (Thagaard, 2018). Her gjelder mye av de samme prinsippene som i intervjumetoden; avsenders rolle og budskap skal ikke benyttes ukritisk, men betinger en analytisk tilnærming.

4 Empiri

Datamaterialet hentet inn gjennom intervju med bydelsaktører og beboere på Lademoen har blitt analysert ved å identifisere gjentakende tema og fortellinger, noe som danner grunnlaget for følgende gjennomgang.

4.1 Bydelsaktører

Fire bydelsaktører ble intervjuet i arbeidet med denne oppgaven: representanter fra Svartlamon boligstiftelse, Buran bibliotek, Lademoen- og Bakklandet menighet og Trondheim byplankontor. Disse ble valgt fordi de er alle involvert i områdesatsingen, enten som en aktiv del eller fordi de har sitt virkeområde på Lademoen og omegn. Svartlamon boligstiftelse ble opprettet i 2001 og leier mye av boligmassen på Svartlamon fra Trondheim kommune. Boligstiftelsen har som mål å sikre prosjektet Svartlamons visjon om sosialt og miljømessig bærekraftige bo- og leveformer, og har her en administrativ rolle, noe som blant annet innebærer å ta beslutninger om tildeling av boliger til de som ønsker å flytte inn. Buran bibliotek åpnet i september 2022 etter et ønske fra flere hold om et nærbibliotek i Østbyen. I tillegg til å være en formidler av bøker og litteratur, er biblioteket en sosial møteplass med et bredt tilbud av arrangementer og tjenester. Lademoen- og Bakklandet menighet disponerer blant annet Lademoen kirke og Lademoen bydelshus, og har en rekke kulturelle og velferdsmessige tilbud blant annet for barn og unge, med utgangspunkt i sin rolle som menighet. Trondheim byplankontor representerer Trondheim kommune som initiativtaker i områdesatsingen og står for koordineringen av byfornyelsesprogrammet. Følgende tema er fremtredende i nabolagsaktørenes fortellinger: arenaer for sosial interaksjon, inkluderende og meningsfulle fellesskap, og betydningen av sosialt mangfold (et kapittel jeg har valgt å navngi «En blanda by blir en god by»).

4.1.1 Arenaer for sosial interaksjon

Nabolagsaktørene trekker særlig fram sosiale arenaer, det jeg tidligere har beskrevet som nabolagsfasiliteter (Bolt et al., 2008), som et viktig utgangspunkt for sosialt aktive miljøer. Representanten for Svartlamon boligstiftelse uttaler følgende om bydelens sosiale arenaer:

Så tror jeg også på å få mer uformelle fellesfunksjoner for å knytte bydelen sammen, få mer aktive sosiale miljø. Bydelen er veldig fattig på en del fellesskapsstrukturer, vi har bydelshuset som en viktig arena, verkstedhallen er en viktig arena, men ellers er den jo fattig på en del gode parker for så vidt. Både Buranparken, Strandveiparken og Havneparken er sentrale parker som trengs å oppgraderes, gjøres mer tilgjengelig og benyttes mer. Må klare å få opp bruken av dem.

Videre peker representanten på idrettsflater og idrettsareal som en generell svakhet på Lademoen, og poengterer i den sammenheng at slike anlegg er viktige både for å aktivisere unge, men også som en møteplattform for foreldre. Representanten for Trondheim byplankontor har lignende tanker rundt sosiale plattformer, men er mer kritisk i sin holdning til sosiale arenaer som møteplass:

Jeg bodde i Oslo på Torshov, og der var det et stort gårdsrom som var delt i midten av et gjerde. På andre siden, som fortsatt var en del av kvartalet, var det bare kommunale leiligheter. Oslo kommune sa at om dere river det gjerdet og lager et prosjekt med ett stort gårdsrom, så skal vi dekke 80% av kostnadene, og det var jo stort flertall for det. Og da fikk vi felles gårdsrom med de kommunale leilighetene, men det førte aldri til noe interaksjon mellom beboere på den ene siden og beboere på den andre siden. Eneste gangen det skjedde var når det ble arrangert en felles grillfest (...). Så da ble det veldig bra stemning, og eneste grunnen til at dette skjedde var fordi det var en aktivitetsleder som var ansatt i den overgangsfasen, så det var et dytt. Det ble jo ikke et varig dytt, hvertfall ikke blant de voksne. Der var de kulturelle skillene for store antakelig. Men ungene kunne ha lekt, de gjorde ikke det av en eller annen grunn, det var nok ikke så mange unger i vår del av bygget. Men når jeg ser en fotballbane der folk kommer og sparker, da tror jeg det er veldig stor mulighet for at de kanskje ønsker å komme i gjengen.

I likhet med representanten for Svartlamon boligstiftelse pekes det her på at idrettsanlegg, for eksempel en fotballbane, kan samle barna. I situasjoner med en bredere befolkningssammensetning, etterlyser representanten fra byplankontoret et «dytt», en slags aktiv sammenbinding av beboerne, for at disse faktisk skal samhandle. I dette tilfellet var dette «dyttet» en grillfest. Sammenbindingene opphørte dog da aktivitetslederen trakk seg tilbake etter overgangsfasen. Representanten stiller seg likevel positiv til at ulike sosiale initiativ, som det private initiativet «Lamomat» hvor innvandrerkvinner kommer sammen og lager mat, kan bidra til større sosial tilhørighet. Mat er en særlig effektiv metode å binde folk sammen, mener representanten. Representanten for Lademoen- og Bakklandet menighet mener kirken kan tilby noe i forhold til fellesskap, lokalt engasjement og mening i tilværelsen, og ser det som naturlig at kirken bidrar til befolkningen i områdets ve og vel. I dette ligger det likevel noen utfordringer, særlig knyttet til ressurser:

Samtidig ser vi jo også at det er en ressursutfordring, at tilbudene våre er litt sprengt fordi de krever mye ressurser. Kommer det enda flere så kreves det flere hender og frivillige og ansatte eventuelt som kan bidra. Så det er jo en utfordring.

I likhet med menighetens sosiale tilbud, skal også biblioteket være en arena for samhandling. Biblioteket tilbyr likevel en litt annen form for arena i den forstand at det ikke kreves samhandling mennesker imellom i like stor grad, men hvor mennesker kan komme og bare oppholde seg:

Og så er jo biblioteket i seg selv en utjevne sosial funksjon med tanke på at alt er gratis, at litteraturen skal være for alle, at det er gratis og lavterskel å komme innom. Vi ser at det er mange som kommer innom og bare er i biblioteket og tar seg en kopp kaffe og leser aviser eller bare treffer hverandre. Og det samme med ungene etter skolen, en stor del av grunnen til at de er der er nok fordi de bor i leiligheter som små og da er det her de kan treffes flere i slengen etter skolen.

Representanten fra Buran bibliotek uttrykker her bibliotekets visjon om et lavterskeltilbud for alle. At biblioteket skal være et slags «NAV» i lokalsamfunnet er noe som også nevnes, som trolig vil føre til større eierskap til bydelen og til biblioteket i seg selv. I tillegg peker representanten fra biblioteket på at tilbudene så langt er noe begrenset, og ser frem til å kunne åpne større deler av lokalet så snart kommunen har fått avklart hva resten av den kommunalt eide bygningen skal inneholde. I likhet med menighetsrepresentanten, pekes det altså på en ressursutfordring. Å samle mennesker krever ressurser.

4.1.2 Inkluderende og meningsfulle fellesskap

Et annet tema som går igjen i de fleste intervjuene er det å bygge tillitsfulle fellesskap og å øke sosial kapital. Gjennom sin virksomhet som «byøkologisk forskningsområde», dvs. at området skal bidra til kunnskap om nye urbane strukturer og former, har beboerne på Svartlamon stort handlingsrom til nyskaping i fellesskapsstrukturer. Dette har resultert i en følelse av å bli sett og å føle seg til nytte, selv når individuelle utfordringer legger begrensninger på ens evne til å bidra i fellesskapet:

Også i ressursvake folk ligger det veldig store ressurser som kan mobiliseres og det har veldig stor nytte. Altså, når jeg snakker med ei som bor oppi her for eksempel, hun er ufør og godt oppe i 50-åra, og hun har opplevd å bo andre steder og opplevd at hun ikke nytter, altså hun har ingen funksjon. Hun kan ikke jobbe i arbeidslivet og da har hun egentlig ingenting å bidra med. Kanskje stiller hun bare opp på en eller annen dugnad en plass eller noe. Men her så strør hun og hun måker og hun bruker å koste om

sommeren, hun gjør ting hele tiden. Og hvis hun ikke gjør ting, hvis hun låser seg inne så kommer det en nabo som banker på døra og sier «hvordan går det med deg?», og det er en veldig sånn sterk samfunnseffekt.

Nettopp samfunnseffekten av gode nabolag er noe beboerne på Svartlamon lenge har vært bevisst. Representanten forteller at beboerne har vært strategisk lure i å bygge en kultur rundt samhold, hvor forutsigbarhet er et nøkkelord. Svartlamon beboerforening, stiftet i 1990, har som mål å fremme beboernes interesser. Beboerforeningen som organ har en flat struktur med ingen faste ledere, men med arbeidsgrupper og beboermøter. Beboerne har avklarte forventninger til hvordan organiseringen av foreningen skal foregå samt til de formelle prosessene. Dette skaper forutsigbarhet og tillit beboere imellom så vel som til styringsorganet, som igjen er med på å dempe konfliktnivået. Representanten drar dessuten frem et eksempel som belyser de kulturelle forskjellene mellom Svartlamon og Lademoen:

Hvis du går under undergangen på kveldstid, så er det første du møter en gjeng med ungdommer som røyker hasj. De står der i undergangen i Gregus gate, og det er jo bare den undergangen, så er du på Svartlamon. Og det er jo betydelig mye mindre politi her [på Svartlamon]. Hvis du har lyst å røyke hasj en plass er ikke Svartlamon den dumme plassen. Men hvorfor står de der [i undergangen]? Jo, fordi hvis de hadde stått på Svartlamon så hadde noen kommet bort og snakket med dem og sagt sånn «Ikke stå her! Hva driver dere med? Hvorfor er dere her?». Så den der nabolagsfølelsen, altså det politiet beskriver som det som å «eie gata» (...). Noen steder kan du stå og røyke hasj, slik som i Østersunds gate, og det er ingen som gjør noe med det. Det der kommer ikke til å skje på Lademoen fordi folk er utrygg, folk tør ikke si ifra, folk eier ikke gata. Og der er det en veldig vesensforskjell [mellom Lademoen og Svartlamon] som ikke går på inntekt eller klasse, men som går på boform, bomiljø og struktur.

Selv om Svartlamon og Lademoen henger tett sammen geografisk, er kulturforskjellene store, noe som i stor grad handler om at man på Svartlamon har prioritert en strategisk tilnærming til bomiljø og struktur. Representanten identifiserer dette som «å eie gata», et fenomen som altså står sterkere på Svartlamon. Dette kobles så til tilstedeværelsen av politi, som er mindre på Svartlamon. Videre står dugnadskulturen sterkt på Svartlamon, noe som støtter opp under det representanten beskriver som «nabolagsfølelsen». Beboerne står selv i stor grad for bygge- og renoveringsprosjekt, og dette har flere fordeler. For det første vil et slikt prosjekt utfordre og styrke samholdet innad i miljøet, samtidig som man kan oppleve engasjement, stolthet og eierskap til det ferdige produktet. I tillegg vil det ferdige produktet, som ofte er et felles toalett eller bad, i seg selv bidra til økt samhold gjennom at beboerne tvinges til å koordinere sine aktiviteter rundt en felles fasilitet. På denne måten skapes et avhengighetsforhold.

På samme måte argumenterer representanten fra menigheten for at det å mobilisere menneskers iboende ressurser er viktig for å oppleve en verdighet:

Mange som kanskje blir satt på sida av samfunnet, på sida av arbeidslivet, enten permanent eller midlertidig, alle de har jo, vil jeg si, ressurser til å bidra på en eller annen måte. Og gjennom det kan man oppleve en verdighet. Så det å få folk til å møtes, bli kjent med hverandres ressurser, inkludere hverandre. Jeg tror det må skapes fellesskapsarenaer hvor det ikke stilles store krav, men hvor man kan få bidra med det man har. En ting er hva kommunen kan gjøre, det er mye det, men det er enda viktigere det som foregår på det relasjonelle og fellesskap, identitet og stolthet. Det er jo et område som mange har, men som mange flytter inn og så er de her 1-2 år og flytter videre. Og de oppnår kanskje ikke den delen her da, å kjenne på fellesskapsfølelsen på den måten.

Representanten peker her på at det må skapes arenaer hvor man kan stille med de ressursene man har, selv når disse er begrenset. Videre pekes det på midlertidighet som en forklaring på hvorfor man ikke opplever å være en del av fellesskapet. Dette er noe som representanten fra Svartlamon også belyser. Det er vanskelig å få beboere til å aktivisere seg dersom man bare har en 3-årskontrakt på et bosted. Langsiktighet og trygghet er stikkord som må jobbes med.

Videre anerkjenner representanten fra byplankontoret det samholdet som ofte oppstår blant beboere i boligstiftelser, slik som den på Svartlamon. I Trondheim finnes flere slike stiftelser med mål om rimelig boligutleie, ofte til vanskeligstilte. Ofte deler beboerne i slike stiftelser noen fellesareal. Representanten mener at det her ligger store muligheter til å bygge noe rundt fellesskap, og at å støtte slike stiftelser er et virkemiddel for gode og inkluderende fellesskap:

Kommunen kan støtte disse stiftelsene sånn at man får mange flere sånne typer rimelige utleieboliger der det er en tilstedeværelse av folk som sørger for at det blir trygt og hyggelig å bo der. Hvis du leier en leilighet på et helt vanlig sted i byen så er det ingen som er der og holder deg i hånden og sier at «nå kan du hilse på naboen og de har en gruppe som driver på med håndarbeid og du kan bli med der». Sånn er det ikke i kommersielle prosjekter, men i boligstiftelser er det litt sånn.

Det kan også her finnes utfordringer, uttaler representanten, og drar frem et eksempel fra Charlottenlund i Trondheim. Her har man aktivt forsøkt å forme et fellesskap rundt de ressursene som ligger i beboerne. Dette har dog vært vanskelig, da beboerne ofte er litt skeptiske i utgangspunktet, særlig hvis de tidligere har bodd steder hvor det har vært dårlige naboforhold.

4.1.3 «En blanda by blir en god by»

Et siste tema bydelsaktørene dro frem, var betydningen av mangfold og representasjon. Flere trekker fram begrepet *sosial miks*, som handler om at det ideelt sett skal være et mangfold av ulike sosioøkonomiske grupper i et boligområde (Jonas et al., 2015). Representanten fra byplankontoret viser til at det jobbe målrettet mot sosial miks, at ulike sosioøkonomiske grupper skal kunne bo om hverandre over hele byen. Slik kan man bryte ned klassesdelte byer og unngå ghettoer. Argumentene for sosial miks er mange, men særlig relevant er viktigheten av representasjon:

Det er også dette med grupper, hvis enkelte grupper forsvinner fra bydelen der du bor, så har man en tendens til å slutte å tro at de eksisterer. Så hvis du aldri ser noen i rullestol for eksempel, så tenker du «rullestolbrukere har vi jo ikke her i Trondheim». Men det er en sånn selvforsterkende effekt, for hvis det var lagt til rette for rullestolbrukere, slik at de tok bussen og du tok bussen og er der du er, så ville du òg begynne å tenke på de som en del av samfunnet skal ta hensyn til og dele med. Grunnlaget for solidaritet er å se de du skal ha solidaritet med, hvis du aldri ser disse så vet du ikke at de finnes. For en blanda by blir en god by.

Det er dog en utfordring å jobbe med sosial miks, og fra kommunens side er det få virkemidler. Plan- og bygningsloven legger for eksempel ikke til rette for at kommuner kan sikre en prosentandel boliger til rimelig utleie. I dag er dette i stor grad markedsstyrt. Likevel jobbes det med å spre de kommunale boligene i Trondheim i flere bydeler, som er en endring i forhold til hva man gjorde før. Representanten fra Svartlamon boligstiftelse nevner også sosial miks som et mulig satsingsområde for mer inkluderende nabolag, og sier følgende om områder med stor opphopning av visse sosioøkonomiske grupper:

For jeg tror at for tungt på den ene eller andre siden ofte er roten til et større problem (...). Jeg mener det er en effekt av at, i Svartlamon også, av at folk som har relativt stabile jobber og grei medianinntekt og folk helt ned, det er med på å gjøre at folk får en utveksling mellom seg som jeg tror er veldig sunn. Hvis du ser på noen av de utfordringene du har i kommunale boliger, opphopning av folk som er veldig ressurs svak, men også utfordringene du får i ren segregering, at du ikke får disse gruppene til å møtes. Da får du jo et veldig tydelig klassesdelt samfunn. Resultatet av dette er jo at du får dårlige skoler og bra skoler, gode og dårlig barnehager, og utrolig store forskjeller der da. Hvis du ser til eksklusive rikmannsbydeler så er jo resultatet der også ikke nødvendigvis så bra for barn og familier. Så det er jo konsekvenser både i det nederste og øverste sjiktet.

Også i områder med en høy andel ressurssterke mennesker kan man ha lignende effekter. Representanten peker derfor på blandede nabolag, heller enn en overvekt av særlig ressurssterke personer.

I biblioteket på Buran jobbes det aktivt med representasjon i sine tilbud. Dette gjelder blant språk mangfold i litteratursamlingen, og som representanten påpeker, et gamingrom hvor barn og ungdom med innvandrerbakgrunn kan føle et eierskap til sin bakgrunn i konteksten av et internasjonalt miljø:

På gamingrommet har vi jo hengt opp masse flagg og det er jo flaggene fra landene som de [barna og ungdommen] er fra. De elsker jo å spille FIFA, og det er jo litt fordi vi skal ha alle landene. Vi tar jo de landene som er gode i FIFA og fotball, men vi prøver jo å inkludere de landene hvor de er ifra. Og så får vi jo høre litt etter hvert hvilke språk de snakker og da bestiller vi inn på tigrinja og arabisk og det som er aktuelt.

Representanten fra biblioteket forteller at det jobbes bevisst med tilbud for å treffe en så bred befolkningsgruppe som mulig, for eksempel de med innvandrerbakgrunn, nyinnflyttede, kunstnere og de som bor i andre deler av Østbyen. Det er likevel en utfordring at man sjeldent får et veldig godt tverrsnitt av befolkningen representert i biblioteket. Særlig gutter i ungdomsåra er vanskelig å treffe. Dette er dog ikke unikt for dette biblioteket. Videre opplever representanten et stort engasjement rundt biblioteket. Brukerne setter pris på tilbudet og er lykkelige for at også Østbyen har fått sitt eget bibliotek. I tillegg har ulike aktører og organisasjoner også uttrykt interesse for å benytte seg av arenaen. Et engasjement og nysgjerrighet rundt sine tilbud opplever også menigheten på Lademoen, især etter at områdesatsingen kom i gang, forteller representanten her.

4.2 Beboere

«Stine» og «Lisa» er to studenter i 20-årene og har bodd på Lademoen i henholdsvis halvannet år og åtte måneder. Begge to leier rom i studentkollektiv. Navnene er anonymisert grunnet personvern hensyn. Følgende tema er fremtredende i beboernes fortellinger om Lademoen som bosted: parken og mellommenneskelige interaksjoner, og tilhørighet og midlertidighet.

4.2.1 Parken og mellommenneskelige interaksjoner

Nabolagets største park, La'moparken, er en nabolagsfasilitet begge studentene trekker frem når de snakker om deres tilhørighet til området. Lisa peker på at flere møte- og samlingssteder som parker kunne bidratt positivt på tilhørighet til område, både for hennes egen del, men også for andres del. For eksempel kunne det i større grad blitt lagt til rette for barnefamilier ved å plassere flere lekestativ rundt om. Stine er også positiv til parken som samlingssted, og legger særlig vekt på de mellommenneskelige interaksjonene som finner sted her:

Jeg bor jo ikke så langt unna La'moparken, og jeg synes det er veldig hyggelig der om sommeren, å se folk i området og se folka som bor der, se dem mer enn bare å gå forbi dem på gata. Dette gjør hvertfall at jeg blir mer kjent og vant til miljøet, at jeg føler at det blir litt mitt eget, av å utforske og oppholde meg der enn å bare gå forbi.

Stine forklarer her at det oppleves som hyggelig å kunne ferdes i La'moparken, og at hun gjennom å observere sine naboer og å oppholde seg i parken, opplever at nabolagsmiljøet blir hennes eget. Videre peker hun på at bruk av parken til ulike sosiale arrangement, for eksempel loppemarked, kan føre til større tilhørighet til nabolaget. Lisa peker også på menneskelige relasjoner, og nevner blikkontakt på gata som et viktig element for hennes komfort:

I større grad så synes jeg folk er flinkere til å møte blikket og hilse enn i Midtbyen eller Trondheim by ellers. Fordi det er travlere. Jeg føler det er mer avslappa å bo her. At folk tør å møte blikket mer.

Lisa forteller her at hun opplever at folk på Lademoen er flinkere til å møte blikket til hverandre på gata enn i byen ellers. Dette mener hun har å gjøre med at det ikke er like travelt på Lademoen. De små interaksjonene folk på gata imellom er noe som Stine også påpeker for hennes trivsel i området, og mener det er viktig å kunne smile til de man går forbi.

4.2.2 Tilhørighet og midlertidighet

Både Stine og Lisa uttrykker en trivsel av å bo i området. Lisa hadde på forhånd et bilde av bydelen basert på stedets rykte som volds- og kriminalitetsutsatt, men ble positivt overrasket da hun flyttet dit. Stine hadde ikke særlig stor formening om området på forhånd, men fikk høre negative historier om stedet først etter at hun flyttet dit. Tross i dette vil hun si at hun trives i nabolaget. De to har dog ulike syn på betydningen av sosial tilhørighet til området. Lisa synes det er viktig å kunne føle en tilhørighet, og trekker her en kobling til en følelse av hjem:

Ja, det er viktig [å føle tilhørighet]. Fordi jeg bor her nå, dette er mitt hjem. Jeg tenker at begrepet hjem går lenger enn i vår lille leilighet da. Så det skaper trygghet å kjenne til området rundt og eierskapsfølelse, koselig å få familie og venner på besøk og vise at dette er min bydel nå.

Det er altså viktig for Lisa å oppleve en tilhørighet til nabolaget, da dette både skaper trygghet, en type eierskapsfølelse og stolthet rundt det å vise frem bydelen sin til familie og venner. Videre forklarer hun at hun helt sikkert vil bli boende på Lademoen i et år til, og sannsynligvis så lenge hun studerer i Trondheim. Stine derimot, ser sin tilhørighet i lys av sin midlertidige bosituasjon som student. På spørsmål om det er viktig for henne å føle eierskap til bydelen, svarer hun følgende:

Ja, på en måte. Jeg vil liksom trives i det området jeg bor i. Og jeg vil jo være kjent der, men det er ikke viktig for meg å kjenne naboene mine på en måte, siden jeg er student og ikke har planlagt å bo på Lademoen i mange år fremover. Så for meg er det en litt midlertidig plass. Jeg er jo student, så kanskje det gjør at jeg ikke leter etter tilhørighet i nabolaget på samme måte som om jeg hadde bodd der og skulle bo der lenge.

Stine forstår her trivsel og tilhørighet som adskilt, og forteller at selv om hun gjerne vil trives i sitt boområde, er det ikke like viktig å oppleve en tilhørighet, for eksempel det å kjenne naboene sine. Hun forklarer dette med at hun er student og bare skal bo i området en begrenset periode.

Ellers ser Stine på Lademoen som et attraktivt boområde, men ikke mer attraktivt enn andre områder i byen:

Jeg vet jeg skal bo der mest sannsynlig til neste år også. Hvis jeg skulle flyttet ut fra leiligheten jeg bor i nå, ville jeg ha vurdert å skaffe meg et nytt bosted på Lademoen. Men det trenger ikke å være Lademoen heller liksom. Men jeg har ikke noe imot å fortsette å bo på Lademoen.

I likhet med Lisa planlegger hun å bo på Lademoen et år til. Hun har dog et mer pragmatisk forhold til sitt boområde, og stiller seg likegyldig til Lademoen som fremtidig bosted.

5 Diskusjon

I det følgende vil jeg drøfte informantenes fortellinger opp mot oppgavens teoretiske rammeverk.

5.1 Opplevd tilhørighet: sosial tilhørighet på individ-nivå

Beboerinformantene peker på ulike forståelser om hvorvidt sosial tilhørighet er avgjørende for en tilfredshet. På den ene siden forstås bosted og bomiljø som paralleller. Lisa drar en kobling mellom leiligheten hun bor i og nabolagsmiljøet som «hjem», hvor hun vektlegger viktigheten av å føle trygghet, eierskap og stolthet til sitt bosted og bomiljø. Dette samsvarer med Tuans forståelse av *hjem* som en forlengelse av den spesifikke bygningen vi bor i, og hvor et hjem som et fysisk sted like fullt inkluderer våre emosjonelle tiltrekninger (Vestby, 2019). For Lisa er ikke et hjem bare et «tak over hodet», men er en refleksjon av de ideer hun har om hva det vil si å oppleve trygghet og stolthet til bomiljøet sitt, beskrevet av Oldrup et al. (2014) som *diskursiv bevissthet*. Gjennom sin utvidede forståelse av hjem, demonstrerer Lisa en følelse av tilhørighet til sine nabolagsomgivelser som inkluderer et fysisk og stedsmessig aspekt så vel som sosiale aspekter (Aure et al., 2015).

Stine derimot, har en annen forståelse av hva det vil si å oppleve en tilfredshet i bomiljøet sitt. Selv om det er viktig for henne å trives i sine omgivelser, betyr ikke dette nødvendigvis at hun føler tilhørighet til sitt bomiljø. Hun forklarer at hun ikke «leter etter» tilhørighet, og begrunner dette med sin relativt midlertidige bosituasjon som student. Dette til forskjell fra Lisa, som i likhet med Stine anerkjenner sin midlertidighet, men som legger tilhørighet og eierskap til bydelen til grunn for sin trivsel. At de to vektlegger midlertidighetsaspektet ulikt i forhold til ideer om sosial tilhørighet, tyder på at sosial tilhørighet i utgangspunktet er en subjektiv opplevelse basert på individuelle forutsetninger.

Når Stine forteller at hun ikke «leter etter» tilhørighet, tyder dette på at tilhørighet for henne er et strategisk valg som hun aktivt velger å ikke oppsøke, fordi hun allerede opplever trivsel. Også Lisa har et strategisk syn på tilhørighet, da hennes evne til trivsel er gitt en tilhørighet til bomiljøet. Følelsen av «hjem» som et trygt og tilfredsstillende sted blir altså et utgangspunkt

for hennes søken etter tilhørighet. På samme måte som Oldrup (2014) argumenterer for bostedsvalg som strategiske og basert på harmoni mellom bosted og biografi, viser forskningen jeg har gjennomført at i møtet med våre individuelle verdier og selvforståelse, blir sosial tilhørighet gjenstand for en strategisk tilnærming hvor tilhørighet prioriteres opp eller ned gitt personlige forutsetninger for tilfredshet. Sosial tilhørighet kan med andre ord forstås som en strategisk og subjektiv tilknytning til bosted basert på individuelle forutsetninger og selvforståelse.

De to informantene er altså begge opptatt av å kunne trives i sitt bomiljø. Begge trekker fram de små interaksjonene med folk ute i nærmiljøet, som et smil eller øyekontakt, som medvirkende i deres trivsel. I tråd med Putnams tanker om sammenbindende sosial kapital, kan slike gjensidig bekreftende uttrykksformer bygge tillit mennesker imellom (Ihle, 2022), noe som forklarer hvorfor informantene peker på nettopp dette som medvirkende i deres opplevelse av trivsel. Tillit er altså et aspekt i grad av opplevd trivsel. Disse små interaksjonene pekes også på av Bolt et al. (2008), som argumenterer for at sosial tilhørighet beror på graden av *sense of community*, herunder de hverdagslige interaksjonene mellom folk og som gjør at man kan gjenkjenne og kategorisere sine naboer. Forskningen jeg har gjennomført peker dog på at slike interaksjoner ikke nødvendigvis fører til *sense of community* og en tilhørighet. Som vist tidligere er sosial tilhørighet et subjektivt fenomen; hos Stine fører ikke slike interaksjoner nødvendigvis til en tilhørighet.

5.2 Individ møter fellesskap: sosial tilhørighet i kollektive prosesser

Alle bydelsaktørene tilbyr en eller annen form for fellesskap. Mens biblioteket og menigheten tilbyr sosiale møteplasser, jobber kommunen representert ved byplankontoret og Svartlamon boligstiftelse med tilretteleggelse for slike tilbud. Alle bydelsaktørene trekker frem sosiale arenaer som et viktig fundament for sosialt engasjement og samhold, og i forlengelsen av dette sosial tilhørighet. Det pekes på at idrettsanlegg og uteareal er særlig effektivt for sosialisering av barn og unge, noe som i tillegg kan aktivisere foreldrene. At det er enklere å inkludere barn og unge i et fellesskap er noe som også påpekes i andre sammenhenger, for eksempel i biblioteket. Det er dog vanskelig å legge til rette for samhandling i nabolag hvor kulturforskjellen er store. At det er lettere å føle tilhørighet i et fellesskap med mindre forskjeller er noe som bekreftes av Bolt et al. (2008). Her pekes det på at mennesker tenderer å samhandle

med mennesker av samme sosioøkonomiske gruppe som en selv, og at nabolagsfasiliteter som parker, idrettsanlegg eller nabolagsorganisasjoner derfor bare bør ses på som en infrastruktur for sosial interaksjon og -tilhørighet. At barna på biblioteket eller i menighetens aktiviteter setter pris på og bruker de tilbudene som blir gitt er på den ene siden ikke overraskende, da de i kraft av felles alder og interesser kommer sammen og på den måten opplever et fellesskap. På en annen side er det overraskende at bydelsaktørens tilbud evner å binde sammen barn på tvers av sosioøkonomiske grupper, noe som altså strider med tidligere forskning. Det kan stilles spørsmål om det er de åpenbare likhetstrekkene som alder eller mer underliggende faktorer som sosioøkonomisk bakgrunn som er mest dominerende i et tilhørighetsperspektiv, spesielt for barn og unge. Min forskning peker på at det hos barn og unge er de mer åpenbare faktorene som er utslagsgivende for samhandling og fellesskapsfølelse, mens det for voksne er de mer underliggende faktorene som sosioøkonomisk bakgrunn som er utslagsgivende. Representanten for byplankontoret peker på en situasjon hvor det ble lagt opp til samhandling i et borettslags fellesareal, men at kulturforskjellene beboerne imellom var for store til at disse samhandlet i særlig stor grad. Dette skjedde kun når beboerne ble oppfordret til å gjøre dette, noe representanten beskriver som et «dytt». Dette tyder på at det går et skille mellom voksne og barn hva gjelder faktorer for samhandling, og at det særlig for voksne kreves en mer aktiv sammenbinding for økt samhandling.

Det kan argumenteres for at tilfeller med begrenset samhandling mellom beboere skyldes lav grad av sammenbindende sosial kapital (Ihle, 2022). Et «dytt» for sammenbinding av beboere som et enkelttiltak uten oppfølging, som beskrevet av byplanrepresentanten, er derfor ikke tilstrekkelig for varig endring. Man kan argumentere for at det å arbeide målrettet mot økt sosial kapital i denne sammenheng er mer effektivt for å styrke de relasjonelle båndene beboere imellom. Dette kan belyses av det arbeidet som ofte blir gjort i boligstiftelser, som den på Svartlamon. Boligstiftelser har interessante innfallsvinkler på fellesskapsstrukturer hvor fellesareal- og aktivitet virker som en ramme rundt det sosiale handlingsrommet. For eksempel er et viktig aspekt ved prosjektet Svartlamon det å legge til rette for lavterskel fellesskapsarenaer hvor mennesker kan bidra med de forutsetninger man har. Sagt på en annen måte handler det om å tilby et meningsfullt fellesskap hvor individuelle utfordringer ikke ligger til hinder for deltakelse. Gjennom å bidra i et fellesskap skapes en meningsfull tilværelse hos den enkelte, samtidig som tilliten beboere imellom styrkes. Altså styrkes den sammenbindende sosiale kapitalen (Ihle, 2022). Videre peker representanten fra boligstiftelsen på Svartlamon på

hvordan meningsfulle fellesskap og gjensidig tillit demper det overordnede konfliktnivået, og viser til at det er vesentlig mindre tilstedeværelse av politi på Svartlamon enn nærliggende områder. Dette i tråd med Ihles (2022) poeng om at et høyt nivå av sosial kapital virker positivt på forhold som kriminalitet og sosiale problemer. Som påpekt av representanten handler det om «å eie gata», altså en følelse av eierskap og tilknytning til sitt bomiljø.

Sosial kapital er en problemstilling som aktivt jobbes med i områdesatsinger, hvor medvirkning er et viktig planverktøy. Et hovedargument her er at beboere gjennom å engasjere seg i planprosesser oppnår større eierskap til sine omgivelser (Ringholm & Hanssen, 2018). Samme argumentasjon kan også brukes om medvirkning som et hverdagslig engasjement i nabolaget sitt, hvor det å for eksempel virke i en nabolagsorganisasjon og i et fellesskap hevde felles verdier kan styrke tilliten innbyggere imellom og tilliten til demokratiet (Ihle, 2022), så vel som å styrke den overordnede nabolagstilknytningen (Bolt et al., 2008). Dette bekrefter representanten fra Svartlamon boligstiftelse sine fortellinger om dugnadskulturen på Svartlamon, hvor det å samles om et felles prosjekt styrker samholdet beboerne imellom i tillegg til at beboerne opplever et eierskap til og stolthet rundt prosjektet.

I forbindelse med Bolt et al. (2008) sin argumentasjon om at mennesker i utgangspunktet tenderer å samhandle med mennesker av samme sosioøkonomisk gruppe, er sosial miks en problemstilling flere av aktørene jobber med. For eksempel kan gamingrommet i biblioteket forstås som en sammenbindende sosial funksjon hvor barn og unge av ulike bakgrunn samles rundt dataspill og konkurranse. Representantene for byplankontoret og Svartlamon boligstiftelse er begge opptatt av representasjon av ulike sosioøkonomiske grupper som viktig for et godt bomiljø. Som poengtert av representanten fra byplankontoret er solidaritet mellom mennesker betinget at man kan se hverandre. Sett i sammenheng med Putnams argumentasjon om at tilknytning i nære fellesskap er en forutsetning for tilknytning i større fellesskap med ulike verdier og store forskjeller (Ihle, 2022), kan man gjennom å se mangfoldet i sitt eget nabolag også oppleve tillit og tilknytning til det mangfoldet som finnes på høyere nivå. Tilretteleggelse for sosial miks og mangfoldige nabolag gjøres gjennom å spre kommunale boliger til andre bydeler, men ellers finnes det få virkemidler. Bydelsaktører som biblioteket eller menigheten har på denne måten større handlingsrom for tilretteleggelse for sosialt mangfold, men dog på et begrenset lokalt nivå.

5.3 Økt sosial tilhørighet gir bedre levekår?

Av den sosiokulturelle stedsanalysen for Lademoen fra 2022 kommer det frem at innbyggere på Lademoen opplever mindre grad av trygghet i sitt nærmiljø sammenlignet med i Trondheim ellers. Dette kan henge sammen med antall anmeldte lovbrudd, som er høyere på Lademoen enn i byen ellers. Også grad av trivsel er lavere blant innbyggerne på Lademoen (Kjølle et al., 2022).

På samme måte som Baumann argumenterer for *community* som et sted kjennetegnet av tillit og trygghet (Ihle, 2022), er sosial kapital viktig for å oppleve tillit mellom innbyggere, som for eksempel vist på Svartlamon ved en sterk fellesskapskultur utslagsgivende for en sterk tilhørighet. Økt sammenbindende sosial kapital kan dessuten virke positivt på kriminalitet (Ihle, 2022), eksemplifisert ved mindre behov for politipatruljering på Svartlamon. Det kan derfor tenkes at å jobbe med problemstillinger knyttet til sosial tilhørighet, for eksempel å øke den sosiale kapitalen, kan føre til mer tillit og trygghet beboere imellom og samtidig virke positivt på kriminalitet, noe som vil styrke trygghetsfølelsen ytterligere.

Ved å intervjuer to beboere på Lademoen har jeg tidligere i dette kapitlet belyst en forståelse av sosial tilhørighet som en strategisk og subjektiv opplevelse. På den ene siden kan tilhørighet forstås som et grunnlag for trivsel, mens det for andre ikke nødvendigvis er en gjensidighet mellom de to forholdene, og at trivsel derfor kan oppleves på tross av manglende tilhørighet. Med dette som utgangspunkt kan det argumenteres for at i de tilfeller hvor beboere på Lademoen mangler både en følelse av tilhørighet og trivsel, kan det å styrke den sosiale tilhørigheten føre til økt trivsel. Det bør likevel nevnes at forståelsen av sosial tilhørighet som en subjektiv opplevelse basert på egne forutsetninger, vektlegger nettopp det individuelle og dynamiske aspektet ved sosial tilhørighet. Dermed kan beboerne på Lademoen ha andre forståelser av tilhørighet og trivsel enn det som kommer frem i min forskning.

6 Konklusjon

Formålet med denne studien har vært å undersøke betydningen av sosial tilhørighet for beboere på Lademoen, se på hvordan ulike bydelsaktører forholder seg til sosial tilhørighet samt om sosial tilhørighet kan være svaret på noen av de levekårsutfordringene som Lademoen har. Dette for å imøtekomme noen av de utfordringene som blir pekt på i forbindelse med områdesatsingen på Lademoen, som er i en startfase og skal foregå i en tiårsperiode. Med utgangspunkt i nevnte problemstillinger, vil jeg konkludere med følgende.

Hos beboere viser forskningen jeg har gjennomført at sosial tilhørighet er et strategisk og subjektivt fenomen basert på individuelle forutsetninger og selvforståelse. Mennesker finner tilfredshet på forskjellige måter, og trivsel er ikke nødvendigvis beroende på en tilhørighet. Videre, for bydelsaktørene, blir sosial tilhørighet i stor grad forstått som en økning av sosial kapital. Det er en utfordring å legge til rette for økt samhandling i nabolag med store kulturforskjeller. En bedring av den sosiale kapitalen vil dog kunne styrke de individuelle forutsetningene for å samhandle med sine naboer, og dermed øke tilknytning og sosial tilhørighet til nabolaget. I tillegg kan levekårsutfordringer knyttet til trygghet og trivsel bedres ved å styrke den sosiale tilhørigheten. Økt sosial kapital bygger tillit mellom mennesker og virker positivt på kriminalitetsutfordringer, som har innvirkning på en følelse av trygghet. Med det utgangspunkt at sosial tilhørighet beror på individuelle forutsetninger, vil sosial tilhørighet kunne bidra til økt trivsel hos enkelte.

Som et forslag til videre forskning vil det være interessant å undersøke et større utvalg beboere sine forståelser av sosial tilhørighet for å få en forståelse av sosial tilhørighet på tvers av grupper.

Referanser

- Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (2015). Sted – nye teorier i norsk kontekst. I Aure, M., Berg, N. G., Cruickshank, J. & Dale, B. (Red.), *Med sans for sted, Nye teorier* (s. 13 – 29). Bergen: Fagbokforlaget.
- Bolt, G., van Bergeijk, E. & van Kempen, R. (2008). *Social Cohesion in Deprived Neighbourhoods in the Netherlands: the Effect of the Use of Neighbourhood Facilities*. Innlegg presentert ved Housing Studies Association conference, York.
- Flowerdew, R. & Martin, D. (2005). *Methods in Human Geography* (2. utg.). Storbritannia: Routledge.
- Ihle, R. (2022). Sosial tilhørighet, sammenbindende fellesskap og kollektiv mobilisering. I Ågotnes, G. & Larsen, A. K. (Red.), *Kollektiv mobilisering, Samfunnsarbeid i teori og praksis* (s. 91 – 109). Oslo: Cappelen Damm.
- Jonas, A. E. G., McCann, E. & Thomas, M. (2015). *Urban Geography*. USA: Wiley-Blackwell.
- Kjølle, K. H., Loe, M., Semundseth, I., Røe, M. & Bruteig, R. (2022). *En sosiokulturell stedsanalyse av Lademoen*. Hentet fra <https://hdl.handle.net/11250/3049877>
- Kommunal- og distriktsdepartementet (2017). *Bærekraftige byar og sterke distrikt*. (Meld. St. 18 (2016 – 2017)). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-18-20162017/id2539348/>
- Oldrup, H. (2014). Differential belongings: socio-cultural distinctions in suburban residential areas. *Journal of Housing and the Built Environment*, 30(3) (s. 383 – 401). Hentet fra <https://link.springer.com/article/10.1007/s10901-014-9418-1>

- Ringholm, T. & Hanssen, G. S. (2018). Medvirkning i lokal planlegging. I Aarsæther, N., Falleth, E., Kristiansen, R. & Nysted, T. (Red.), *Plan og samfunn, System, praksis og teori* (1. utg., s. 191 – 210). Oslo: Cappelen Damm.
- Ruud, M. E. (2012). Områdeløft – bidrag til utjevning av boligforhold og levekår? I Nordahl, B. (Red.), *Boligpolitikk og boligmarked* (s. 299 – 316). Trondheim: Akademika forlag.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse* (5. utgave). Oslo: Fagbokforlaget.
- Vestby, G. M. (2019). Byglød, Å skape nytt liv i hjertet av små og mellomstore byer. I Henriksen, I. M. & Tjora, A. (Red.), *Bysamfunn* (s. 108 – 122). Oslo: Universitetsforlaget.

Intervjuguide, bydelsaktører

Samme intervjuguide ble brukt i alle bydelsaktørintervjuene, men enkelte spørsmål ble endret eller omformulert ut ifra hvem som ble intervjuet. Denne intervjuguiden ble brukt i intervjuet med Buran bibliotek.

Tema	Tematiske spørsmål	Stikkord for oppfølgingsspørsmål
Innledende spørsmål	Hva er bakgrunnen for opprettelsen av bydelsbiblioteket på Buran?	
	Hvilke tilbud har biblioteket?	Faste og midlertidige tilbud? Arrangementer? Fremtidige tilbud?
Mangfold og representasjon	Jobbes det for å ha tilbud for ulike mennesker og samfunnsgrupper?	På hvilken måte? Barn, eldre, innvandrere, folk med ulik bakgrunn osv.
	Er det noen grupper dere gjerne skulle ha sett større representasjon av i bruken av biblioteket? Hvordan kan man evt. inkludere disse i større grad?	
Sosial tilhørighet og områdesatsingen	Kan biblioteket bidra til større sosial tilhørighet og en følelse av «eierskap» til bydelen?	På hvilken måte? Noen begrensninger?
	Hvordan kan biblioteket bidra positivt i områdesatsingen ellers?	
Avsluttende spørsmål	Hva har dere erfart så langt, blir biblioteket tatt i bruk og tror dere lokalsamfunnet setter pris på tilbudet?	
	Er det noe annet du vil legge til?	

Intervjuguide, beboere

Tema	Tematiske spørsmål	Stikkord for oppfølgingsspørsmål
Innledende spørsmål	Hvorfor flyttet du til Lademoen?	
	Hvilke tanker hadde du om Lademoen som bydel før du flyttet hit?	Rykter? Egne opplevelser?
Trivsel og tilhørighet	Generelt sett, føler du en type tilknytning, eierskap eller tilhørighet til bydelen?	
	Kan du fortelle om en hendelse eller situasjon der du følte en type tilknytning, eierskap eller tilhørighet til nabolaget?	Kontekst? Hyppighet?
	Kan du fortelle om en hendelse eller situasjon der du <i>ikke</i> følte en type tilknytning, eierskap eller tilhørighet til nabolaget?	Kontekst? Hyppighet?
	Er det viktig for deg å føle en type tilknytning, eierskap eller tilhørighet til bydelen?	Hvorfor?
	Er det noen ting du tror kan gjøres for at du skal oppleve større eierskap eller tilhørighet til bydelen?	Fra bydelsaktørenes side? Hos den enkelte beboer?
	Hvilke tips vil du gi til de som kanskje ikke føler seg så hjemme her, som ikke føler en tilhørighet?	
Lademoen som bostedsområde, generelt	Hva synes du om bydelen generelt sett? Er bydelen et attraktivt bosted?	Fysisk landskap? Beliggenhet? Sosiale forhold? Diverse tilbud?

	Noen fordeler ved å bo på Lademoen?	
	Noen ulemper ved å bo på Lademoen?	
	Er det noen tilbud du savner på Lademoen?	Butikker, spisesteder, kulturarenaer, møteplasser osv.
Avsluttende spørsmål	Har du noen tanker om hvordan levekårsutfordringene på Lademoen kan håndteres på best måte?	
	Tror du at du vil bli boende på Lademoen så lenge du bor i Trondheim?	Hvorfor? Hvorfor ikke? Hva kan gjøres for at du fortsetter å bo her?
	Er det noe annet du vil legge til?	

Betydningen av sosial tilhørighet på Lademoen

Jeg er student ved det 3-årige bachelor-studiet i geografi ved NTNU. Som en del av dette studiet skal jeg nå skrive en bacheloroppgave. Temaet jeg har valgt for denne oppgaven er områdesatsingen på Lademoen med sosial tilhørighet som innfallsvinkel, og i den forbindelse håper jeg du kan svare på noen spørsmål.

Formål

Dette prosjektet omhandler områdesatsingen på Lademoen, La'mosatsinga, og har som mål å besvare en problemstilling knyttet til sosial tilhørighet.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

NTNU ved Institutt for geografi er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta i dette studentprosjektet fordi du representerer en nabolagsaktør på Lademoen eller er tilknyttet områdesatsingen på andre måter.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at jeg gjennomfører et intervju med deg. Det vil bli tatt notater og gjort lydopptak under intervjuet, som senere vil bli analysert for bruk i bacheloroppgaven. Alle opplysninger om deg vil bli anonymisert og det er kun jeg (Daniel Solberg) som har tilgang til opptaket/notatene. Du vil ikke kunne gjenkjennes i selve oppgaven.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Hvis du vil trekke deg, tar du kontakt med meg (Daniel Solberg, 41 17 55 86, danisol@stud.ntnu.no) eller min veileder (Hilde Nymoen Rørtveit, 73 59 50 19, hilde.nymoen.rortveit@ntnu.no).

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Det er bare min veileder (Hilde Nymoen Rørtveit) og jeg som vil ha tilgang til opplysningene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes 20.06.2023. Ved prosjektslutt vil notater og lydopptak slettes.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra NTNU har Sikt Kunnskapssektorens tjenesteleverandør vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til oppgaven eller datainnsamlingen, ta kontakt med:

- NTNU ved Daniel Solberg (41 17 55 86, danisol@stud.ntnu.no) eller
- Førsteamanuensis Hilde Nymoen Rørtveit (73 59 50 19, hilde.nymoen.rortveit@ntnu.no)

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- NTNU ved Daniel Solberg (41 17 55 86, danisol@stud.ntnu.no) eller
- Førsteamanuensis Hilde Nymoen Rørtveit (73 59 50 19, hilde.nymoen.rortveit@ntnu.no)
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen

Hvis du har spørsmål knyttet til Sikt sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, eller på telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Daniel Solberg

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet *Betydningen av sosial tilhørighet på Lademoen* og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

